

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Організаційно-економічне забезпечення природокористування»

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо–науковий)
Спеціальність	С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
Освітня програма	Економіка
Тривалість викладання	4-й семестр (7 четверть)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	3 години на тиждень
практичні заняття:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає

прикладної економіки, підприємництва та публічного управління (ПЕППУ)

Викладачі:

Тимошенко Любов Вікторівна (лекції, практичні заняття)

доцент, канд. екон. наук, доцент

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/tymoshenko/tymoshenko.php>

E-mail:

Tymoshenko.L.V@nmu.one

1. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів системного розуміння організаційних та економічних механізмів регулювання процесів використання природних ресурсів. У курсі розглядаються теоретичні засади природокористування, принципи екологічно орієнтованого управління, а також інструменти економічного стимулювання раціонального використання і відтворення природно-ресурсного потенціалу. Особлива увага приділяється питанням державного регулювання та інституційного забезпечення природокористування, економічній оцінці природних ресурсів, екологічному оподаткуванню, платності за використання природних ресурсів, фінансово-економічним механізмам охорони навколишнього природного середовища та запобіганню негативному впливу господарської діяльності на довкілля. Курс також охоплює аналіз сучасних викликів природокористування в умовах глобалізації, кліматичних змін і трансформації національної економіки.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів відповідних дисциплінарних компетентностей, які впливають на формування професійних компетентностей щодо соціально-економічного розвитку суб'єкту господарювання на базі раціонального використання наявних природних умов і природно-ресурсного потенціалу, а також захисту навколишнього природного середовища і природних ресурсів економічними методами з

метою попередження небажаного техногенного впливу господарської діяльності на природу.

Завдання курсу:

- систематизувати та розвинути знання з організаційно-економічного забезпечення природокористування;
- набути компетентностей прийняття рішень в професійній сфері та науковій діяльності на засадах раціонального використання природних умов і природно-ресурсного потенціалу, а також застосування економічних механізмів охорони довкілля і збереження природних ресурсів з метою мінімізації негативного техногенного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище.

3. Результати навчання (дисциплінарні)

- демонструвати знання щодо теоретичного підґрунтя раціонального залучення природних ресурсів у процес господарської діяльності;
- знати теоретичні засади економічної оцінки природних ресурсів;
- знати теоретичне підґрунтя захисту навколишнього природного середовища і природних ресурсів економічними методами;
- знати теоретичні засади визначення економічних збитків від забруднення довкілля та їх оцінки в окремих секторах економічної діяльності;
- знати методичні підходи щодо формування організаційно – економічного механізму реалізації платного природокористування в Україні.

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять	Внесок в загальну оцінку, %
ЛЕКЦІЇ	40
1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ. Категоріальна сутність природокористування, його соціально-економічне підґрунтя, організаційно-економічні основи економіки природокористування в умовах взаємодії техногенного та природного середовища, теорія зовнішніх ефектів: причини виникнення екстерналій, механізм регулювання.	
2. ПРИРОДНІ ФАКТОРИ ТА ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку, основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів, особливості видової економічної оцінки природних ресурсів.	
3. ПРИРОДНІ ФАКТОРИ В СИСТЕМІ ВИРОБНИЧИХ ВІДНОСИН. Екологічне ліцензування, екологічне нормування і стандартизація, екологічне нормування і стандартизація, екологічна сертифікація, екологічна експертиза.	
<i>Контрольна робота (теми 1-3)</i>	20
4. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ. Види природоохоронних заходів і їх роль у виробничому процесі, категоріальна сутність економічної ефективності природоохоронних заходів, методичні підходи до оцінки ефективності реалізації природоохоронних заходів (капітального будівництва) у господарській діяльності.	
5. ЕКОНОМІЧНІ ЗБИТКИ, ОЦІНКА ВТРАТ. Сутність економічних збитків від забруднення та деградації ресурсів природного середовища при здійсненні господарської діяльності, методи	

визначення економічних збитків від забруднення довкілля, оцінка економічних збитків в окремих секторах економічної діяльності.	
6. ОРГАНІЗАЦІЙНО – ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАТНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ. Передумови та розвиток платного природокористування в Україні, податкові платежі та плата за спеціальне використання природних ресурсів, екологічні податки за забруднення природного середовища підприємством та механізм їх стягнення.	
<i>Контрольна робота (теми 4-6)</i>	20
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	60
1. Визначення та аналіз основних напрямів антропогенно-техногенного впливу на довкілля.	
<i>Практичне завдання 1</i>	10
2. Особливості оцінки окремих видів природних ресурсів.	
<i>Практичне завдання 2</i>	10
3. Визначення особливостей екологічного ліцензування, нормування і стандартизації, сертифікації та експертизи.	
<i>Практичне завдання 3</i>	10
4. Оцінка ефективності реалізації природоохоронних заходів у господарській діяльності	
<i>Практичне завдання 4</i>	10
5. Визначення економічних збитків від забруднення довкілля та їх оцінка	
<i>Практичне завдання 5</i>	10
6. Визначення плати за спеціальне використання природних ресурсів та екологічних податків за забруднення природного середовища бізнес-структурою	
<i>Практичне завдання 6</i>	10

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з

контрольних робіт (лекційна частина) та індивідуальної роботи (практична частина) становитиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами складання двох контрольних завдань за темами (№1-3) та (№4-6). Загалом за дві контрольні роботи отримується максимум 40 балів (по 20 балів за кожну контрольну роботу), тобто 40% від оцінки за дисципліну. **Практична частина** оцінюється за результатами виконання практичних завдань. Загалом за шість практичних завдань отримується максимум 60 балів (10 балів за кожне завдання). На практичних заняттях відбувається обговорення поточних результатів. Завдання оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

<i>Рівень, рейтингова шкала</i>	<i>Теоретична підготовка</i>	<i>Практичні уміння і навички</i>
Високий, 100-90, відмінно	Здобувач вищої освіти має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь здобувача вищої освіти відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Здобувач вищої освіти самостійно розв'язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 89-74 дуже добре, добре	Здобувач вищої освіти знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Здобувач вищої освіти може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Здобувач вищої освіти самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 73-60, задовільно, посередньо	Здобувач вищої освіти відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі	Здобувач вищої освіти може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за

	термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 59-0, незадовільно	Відповідь здобувача вищої освіти при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Здобувач вищої освіти знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	Здобувач вищої освіти знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач отримав менше 60 балів за поточним контролем або прагне поліпшити позитивну оцінку) проводиться підсумкове оцінювання під час тижня контрольних заходів – комплексна контрольна робота. Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач отримав менше 60 балів за поточним контролем або прагне поліпшити позитивну оцінку) відбувається в спосіб складання завдання для заліку, який містить 3 запитання, кожне з яких оцінюється в 30 балів. Ще від 1 до 10 балів може бути нараховано за наведення результатів наукових досліджень та/або практичного досвіду впровадження рішень. Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://surl.luhk.edu.ua/kastdv>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту [або в MS TEAMS](#).

7.3. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять як очно, так і в онлайн-формі, є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, тощо. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Закон України Про оцінку впливу на довкілля від 23.05.2017 № 2059-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
3. Закон України Про охорону навколишнього природного середовища від 25.06.1991 року № 1264-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
4. Берзіна С.В., Яреськовська І.І. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти: посібник. К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування. 2017. 134 с. URL: <https://www.ecolabel.org.ua/images/page/2018-04-02-01.pdf>
5. Войтків П., Іванов Є. Збалансоване природокористування : навч.-метод. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 182 с. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/VOYTKIV-IVANOV-Zbalansovane-pryrodokorystuvannia-book-2021.pdf>
6. Гобела В.В. Економіко-безпекова екологізація: теорія і практика: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 244 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3757/1/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf>
7. Екологізація виробництва та зелені технології: Курс лекцій: навч. посіб. / Н.С. Ремез, А.О. Дичко, Т.В. Гребенюк, В.О. Броницький та інші. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 209 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/be829b00-1a62-4fab-9c04-916c1a0f72f6/content/12>
8. Організація та управління в природоохоронній діяльності: навч.- метод. комплекс з навч. дисципліни / уклад.: М.В. Газуда. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2018. 54 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20268>
9. Пономаренко Є.Г., Ломакіна Є.Г. Економіка природокористування та природоохоронної діяльності : конспект лекцій. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 58 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/62006/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%2C%20%D0%9B%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0%2C%2053%D0%9B%2C%202021%2C%20pdf.pdf>

10. Трифонова О.В., Тимошенко Л.В., Ус С.А. Математичні моделі і методи прийняття рішень для сталого розвитку: навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2023. 240с.

11. Шаравара В.В., Любинський О.І. Економіка природокористування: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 252 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/4939/Sharavara-V.V.-Liubynskyi-O.I.-Ekonomikapryrodokorystuvannia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>